

popisana s pretresljivo istinitostjo. Proti koncu pa se vglablja pisatelj v žalost in obup, tako da dobi vsa povest nekak sentimentalni značaj, ki je tem manj v soglasju z realističnim naslovom, ker je v zgodbi Zalokarjevega Janeza ravno doba njegove „velike trgovine“ opisana najkrajše in z najmanjšim vnosom.

Prav ceniti bo pa znal to povest samo rojen Beli Kranjec, pravo metliško dete. Zakaj to je prava metliška povest. Osebe so skoro vse istinite. Župan Hes, narodnjak Navratil itd. so že umrli, Janko Štupar z več drugimi še travo tlači. Kraji, katere omenja pisatelj, so vsi istiniti. Od metliške proštije tje doli do Karlovca — vse to je prava rodna Bela Krajina. Središče pokrajine in povesti pa je tam pri Materi Božji trifarški, kjer se tik Kolpe in hrvaške meje dvigujejo tri cerkve. Tam pri Treh farah so veliki cerkveni shodi, kjer se zbirajo Slovenci in Hrvatje v nešteti množicah od blizu in daleč.

Ločen je ta kraj od druge slovenske zemlje ter pripada zemljepisno in deloma tudi etnografično bolj k hrvaškemu ozemlju, kakor k slovenskemu. Poseben rod prebiva tam, z lastnimi šegami in z jako razvitim blaglasnim narečjem. Srce tega ljudstva je jasno kakor zlata vinska kapljica, ki jo rodé njihove gorice. Beli Kranjec je mehke duše, poln mile narodne poezije. Borba za življenje pa ga dela tudi trdega in jeklenega v delu. Marsikatera jasna glava je že prišla čez Gorjance. Te lastnosti je združil pisatelj v svojem junaku tako, da nam je v njem pokazal res nekak uzor pravega Belokranjca: Mehkočutna, skoro sanjava nprav, ki ljubi strastno svojo rodno grudo, se druží z bistrim razumom, kateri mladeniča žene proti nagnjenju srca vun v življenje. Belokranjski mladenič prekosi vse vrstnike; svet se mu odpre in bogastvo se mu vsuje v naročje. Pa v srcu mu spi spomin na milo majko Belo Krajino; in ko se ta zbudi, se mu zdé puste palače in prazno zlato. Ubožna, bedna Bela Krajina mu je več, kot vsa svetovna trgovišča, in on se vrne tje nazaj med siromake ob Kolpi, da jim izkazuje dobrote od svojega obilja.

To je značilna poteza v nravi tega ljudstva, in to je pisatelj zadel, ker je sam vzrasel med Belokranjci. Rojaki bodo pa z veseljem čitali to povest, ker jo bodo spoznali kot svojo tudi po slogu in po nekaterih jezikovnih posebnostih.

Dr. E. L.

Naš društveni in shodni zakon. Za praktično uporabo razložil doktor Viljem Schweitzer. V Ljubljani, 1902. Založila „Slo-

venska krščansko-socialna zveza“. Tisek „Kato-liške tiskarne“, Str. X in 96. — Avstrijska ustava daje državljanom pravico, snovati društva in prirejati shode. Te pravice v novejšem času Slovenci izvršujejo z izredno vnemo. Dan na dan čitamo in slišimo o shodih in o novih društvih. Pri tem pa je potrebno, da snovatelji poznajo natančno zakonite določbe. Zato je pa „Slovenska krščansko-socialna zveza“ ne le svojim članom, ampak vsemu slovenskemu narodu storila veliko uslugo, da je izdala ta natančni navod. G. pisatelj navaja natančno dotične postavbe: Zakon z dné 15. nov. 1867 o društvenem pravu in zakon z dné 15. novembra 1867 o shodnem pravu. V besedilu postavbe je pridržal splošno Cigaletov slovenski prevod in ga izpremenil le vtoliko, da se strinja s sedaj veljavno „Nemško-slovensko pravno terminologijo“, katero je uredil dr. Janko Babnik; pri tem se je oziral tudi na prevod dr. Kavčičev, ki je izšel v „Dodatku h kazenskemu zakonu“. Posamezne določbe je pojasnil z obširnimi razlagami, v katerih se ozira na ukaze raznih ministrstev, razsodbe upravnega in državnega sodišča, kasacijskega dvora itd. V drugem delu je sestavil obrazce vlog na oblastva in zglede društvenih pravil. Tu najdejo čitatelji zglede, kako se snujejo najrazličnejša društva: politična, delavska, znanstvena, strokovna itd. V dodatku objavlja še cesarski patent z dné 26. nov. 1852 o društvenem pravu in cesarski patent o preosnovi meščanskih in strelskih krdel. Natančno stvarno kazalo pomaga, da se vsaka stvar v knjižici hitro najde.

Priporočamo to knjižico, katera je neobhodno potrebna vsaki društveni knjižnici in posameznikom, ki se bavijo s socialnim vprašanjem, najtopleje, kakor tudi vsem prijateljem ljudske organizacije.

D. S.

V. pl. Haardtov zemljepisni atlas za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom, priredil prof. Fr. Orožen. — Sedaj je izšla druga izdaja tega zemljepisnega dela v založbi tvrdke Ed. Hölzel na Dunaju. Atlas ima 14 za ljudske in meščanske šole potrebnih zemljevidov, in sicer: 1. Važnejši temeljni pojmi v razumevanje zemljevidov; 2. Okolica Ljubljane, Gorice in Trsta; 3. Kranjsko in Primorsko (goro-in vodopisni zemljevid); 4. Kranjsko in Primorsko (pol. zemljevid); 5. Avstrijske planinske dežele; 6. in 7. Avstrijsko-Ogrsko; 8. Srednja in južna Evropa; 9. Evropa; 10. Azija; 11. Afrika; 12. Amerika; 13. Avstralija in Polinezija, in 14. Polute. — Zemljevidi so v vsakem oziru jako pripravi in ljudski šoli primerni. Cena atlasu je le 2 K 40 h, posameznim zemljevidom pa 16 h.